

**7.Оценка на предприятието като обект на
финансите и финансовия мениджмънт –
същност, методи за изследване и оценка
на предприятието.Модели и показатели за
оценка на финансовото състояние на
предприятието**

➤ **Защо оценка** - необходимост на информацията за финансовото състояние на предприятието?

- На собственика (собствениците) - тя показва как се реализира целта на финансовия мениджмънт; доколко рационално се използва вложеният капитал; каква е възвращаемостта му; каква е печалбата и т.н.;
- Дава възможност на мениджърите му – да определят проблемните области и да вземат коригиращи решения преди състоянието на предприятието да е излязло от извън контрол; да отделят печелившите от не печелившите продукти (услуги); да селектират новите производствени, иновационни, инвестиционни идеи и т.н.;
- На кредиторите и инвеститорите – отговор за предоставяне или влагане на капитал в конкретно предприятие;
- На данъчните органи – задълженията на предприятието към публичните финанси;
- На обществеността – състоянието на предприятието като делови партньор.

➤ **Източници на информация** за финансовото състояние на предприятието: „Финансов баланс" и "Отчет за приходите и разходите" заедно с придружаващите ги приложения (справки).

- **Методи за изследване и оценка** на финансовото състояние на предприятието:
  - Структурен метод (наричан още вертикален метод);
  - Сравнителен метод (наричан още хоризонтален метод);
  - Факторен (наричан още корелационно - регресионен метод);

- **Предмет (страни) на оценка** – минало, настояще, бъдеще:
  - Финансовата дейност - обхваща операциите с капитала, включва: набавяне, извеждане, реструктуриране и освобождаване на капитали;
  - Инвестиционната дейност - влягането на капитал, обхваща трансформация и придобиване на активи срещу размяната на налични или заемни парични средства, които като ликвидни се превръщат в по-слабо ликвидирани елементи от имуществото на предприятието;
  - Оперативната дейност – проявява се в текущо използване на придобитите ресурси - дълготрайни и краткотрайни активи и получаването на стопански резултат.

➤ Критерии и показатели за оценката на дългосрочното финансово състояние на предприятието:

- Наличност на свободни капиталови средства и възможност за придобиване на нови дълготрайни и краткотрайни активи:

$$СКс = СК - ДА$$

където:

СКс - величина на свободния собствен капитал. [лв.]

СК - величина собствения капитал. [лв.]

ДА - стойност на дълготрайните активи. [лв.]

- Наличието на свободен оборотен капитал в предприятието, необходим за текуща стопанска дейност:

$$OK_n = KA - KP$$

където:

- ОК_н - величина на наличния оборотен капитал. [лв.]
- КА - стойност на краткотрайните активи. [лв.]
- КП - величина на краткосрочните пасиви. [лв.]

- Съотношение между собствения капитал и привлечените (чуждите) капиталови средства - характеризира степента на финансова свобода (задлъжнялост, зависимост) на предприятието:

$$\text{СФЗ} = \frac{\text{СК}}{\text{ПК}}$$

където:

СФз – коефициент характеризиращ степента на финансова свобода (задлъжнялост, зависимост). [лв.]

СК - величина на собствения капитал. [лв.]

ПК - величина на привлечения (чуждия) капитал. [лв.]

➤ **Модели за оценка на финансовото състояние на предприятието:**

- Модел на много добро финансово състояние на предприятието:

АКТИВИ	ПАСИВИ
ДА 140 000	СК 160 000
КА 60 000	ДП 30 000
	КП 10 000

$$СКс = 160\,000 - 140\,000 = 20\,000 \text{ лв.}$$

$$ОКн = 60\,000 - 10\,000 = 50\,000 \text{ лв.}$$

$$СФз = \frac{160000}{40000} = 4\text{ пъти}$$

- Модел на задоволително финансово състояние на предприятието:

АКТИВИ	ПАСИВИ
ДК 140 000	СК 140 000
КА 60 000	ДП 40 000
	КП 20 000

$$СКс = 140\,000 - 140\,000 = 0$$

$$ОКн = 60\,000 - 20\,000 = 40\,000$$

$$СФз = \frac{140000}{60000} = 2,33 \text{ пъти}$$

- Модел на напрегнато финансово състояние на предприятието:

АКТИВИ	ПАСИВИ
ДА 140 000	СК 100 000
КА 60 000	ДП 70 000
	КП 30 000

$$СКс = 100\,000 - 140\,000 = -40\,000 \text{ лв.}$$

$$ОКн = 60\,000 - 30\,000 = 30\,000 \text{ лв.}$$

$$СФз = \frac{100000}{100000} = 1,0 \text{ пъти}$$

- Модел на лошо финансово състояние на предприятието:

АКТИВИ	ПАСИВИ
ДА 140 000	СК 80 000
КА 60 000	ДП 60 000
	КП 60 000

$$СКс = 80\,000 - 140\,000 = - 60\,000$$

$$ОКН = 60000 - 60000 = 0$$

$$СФЗ = \frac{80000}{120000} = 0,66$$

➤ **Модел за изследване и оценка на краткосрочното финансово състояние на предприятието:**

- Приходи от продажби
  - преки разходи (разходи по продадени стоки)

= Брутна печалба
- пласментни разходи (за осъществяване на продажбите)-
административни разходи
  - = Търговска (оперативна)печалба**
- лихви
  - = Печалба от основната дейност преди плащане на данъци**
- данък върху печалбата

= Печалба от основната дейност след плащане на данъци
- дялове (дивиденди) за собствениците

= Не разпределена печалба

- Показател за оценка на краткосрочното финансово състояние на предприятието:

$$\mathbf{П_{бп} = \frac{П_{п} - Р_{п}}{П_{п}}}$$

където:

Пбп – брутна норма на печалбата. [коеф.]

Пп – приходи от продажби. [лв]

Рп – преки разходи. [лв]

Параметри	I – во трим. [хил.лири]	II – ро трим. [хил. лири]
Приходи от продажби	10 264	13 856
Преки разходи	7 676	9 645
<i>Брутна печалба</i>	2 608	4 211
Пласментни и административни разходи	1 925	1 853
<i>Търговска (оперативна) печалба</i>	683	2 358
Дължими лихви	526	280
<i>Печалба от основната дейност преди плащане на данъци</i>	157	2 078
Данък върху печалбата	24	648
<i>Печалба от основната дейност след плащане на данъци</i>	133	1 430
Дялове /дивидененти/	225	225
<i>Неразпределена печалба</i>	- 92	1 205

- На основата на параметрите представени в таблицата може да се направи следната оценка за краткосрочното (тактическо) финансово състояние на предприятието:
- Във второто тримесечие се увеличават приходите от продажби в резултат на по-голям брой сключени сделки или продажби на по-високи цени;
- Преките разходи се увеличават в резултат вероятно от по-голям брой сключени сделки;
- Брутната нормата на печалбата през първото тримесечие е :

$$\Pi_{\text{бп}} = \frac{10284 - 7676}{10284} = 0,25$$

- Брутната норма на печалбата през второто тримесечие е:

$$\Pi_{\text{бп}} = \frac{13856 - 9645}{13856} = 0,30$$

- По-високата брутна норма на печалба през второто тримесечие показва тенденция за добро краткосрочно финансово състояние на предприятието и мениджърите му могат да се подготвят за разширяване на дейността му;
- Лихвените плащания намаляват, което освобождава предприятието от дългова зависимост и мениджърите му могат да търсят допълнителни външни финансиращи източници за разширяване на дейността му;
- Дяловите (дивидентните) плащания се запазват, но е налице възможност за тяхното увеличаване с цел да се спечели благоразположението на собствениците (акционерите) ;
- Стопанския резултат се прехвърля към баланса и през първото тримесечие е загуба, а през второто неразпределена печалба е основен вътрешен източник за финансиране на разширяването на дейността на предприятието.